„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију
А РУКОПИСИ
уредништву „Бранка“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
За Угарску, Србију Црну Гору и друге стране земље

на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·50	„
на чет. год.	К 8·50	11.—	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Бранка“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 90 — У Новом Саду, у среду 7. (20.) маја 1914. — Година XXX.

Куда све лута мађарска опозиција?

Нема никакве сумње, да све оно, што мађарска опозиција наводи против данашње владавине грофа *Стевана Тисе* и његове саборске већине потпуно стоји, стоји у свима појединостима, стоји да се данашња саборска већина не може сматрати као израз воље становништва Угарске. Само што мађарска опозиција из установљених чињеница не зна, или не ће да *повуче консеквенције*, него *лута овамо и онамо*, па је дошло до тога, да *један део мађарске опозиције* (Андраши, Апоњи и т. д.) *извињава други део* (грофа Карољија, Ловасија и т. д.), а опет овај део нема одважности да *одбије* те извине, што би требало да чини по оном: немој ти, куме, мене бранити!

Мађарска опозиција налази се данас у врло незгодном положају. Она је претрпела од Тисе толика *понижења*, да сваком члану мађарске опозиције мора *појурити крв у образ*, кад и помисли на Тису, па ипак према свакојаком своме *лутању* мађарска је опозиција постала *немоћна*. Врло је за мађарску опозицију незгодно, што је баш у оном тренутку, кад је требало развити највећу енергију против Тисе — председника и потпредседника независне странке, Јушта и Бађањија, спопала тешка боља, те су морали отићи на лечење, које и данас још није довршено. Био је један члан те независне странке, који се до сада држао онако скромно у закутку, а којему је независна странка доделила само оно скромно место: *пословодног председника*, а тај члан независне странке је гроф *Михајло Карољи*. Тај гроф Карољи кад је видео, да ту нема ни Јушта ни Бађањија, сматрао је за своју патриотску дужност, да изађе из своје скромности, па да се стави на *чело* мађарске независне странке. До грофа Михајла Карољија не може да досиже сила грофа Тисе, нити му може да нахуди Тисина „парламентарна гарда“, да га избацује из сабора. Гроф Карољи располаже са милионима, па кад му се досади да станује у својој палати у Будимпешти, он оде у своју палату у Париз, а кад га снађе жеља да види своје Мађаре у Америци, он бане часком преко дебелога мора у Америку, где по драгој вољи пред слободним Американцима изгрди Тису (а енглески зна). Значајно је, да је гроф Карољи приликом свога путовања у Америку, кад је пролазио кроз Париз, био примљен од никога мањега, него баш од *председника француске републике*: Ремона *Поенкареа*, ма да се амбасадор Аустро-Угарске у Паризу гроф *Сечен* из петних жила упео, да Поенкаре не прими Карољија.

Кад се недавно Карољи вратио из Америке, па је наскоро из угарскога сабора (Тиса је имао толико респекта пред њиме) био изабран у угарску *делегацију*, очитао је у делегацији *буквицу* и Берхтолду и Тиси. Та буквица тицала се *спољне политике*, коју би требало да Угарска води. Наравно да се ово тицало политичнога правца, који захтева интерес Угарске. Гроф Карољи захтева да Угарска остави политику *Тројнога Савеза* и да се приљуби политици *Тројнога Споразума*. То је наравно морало дирнити у живац и Берхтолда и Тису. Али гроф Михајло Карољи *није* околишио, већ је отворено рекао, какво јамство за Угарску пружа Тројни Савез, а какво Тројни Споразум. Јасна је ствар да Угарска у *Тројном Споразуму* не би морала гомилати оне грдне дугове, који данас већ достижу фабулозну своту од преко **7000** милиона, што ће рећи **седам** милијарди, чиме су већ задужени наши унуци и праунуци. Сама *мунговска владавина* је *за цигло три године* својег несретног трајања *наваљала на Угарску* **преко две милијарде** *државног* дуга! Тројни Споразум: Русија, Француска и Енглеска не потребује те жртве, то потребује само Немачка, у чијој служби мора да стоји Аустро-Угарска. Хе! Али са политиком Тројнога Споразума за Угарску *нису* споразумни опозиционарци гроф *Андраши* и гроф *Апоњи*. Гроф Андраши снива о *Албанији*, као важној позицији за спасење Аустро-Угарске, а гроф Апоњи, као поборник Тројнога Савеза, зна да извини свога колегу грофа Карољија, да би требало срушити Тису, па би онда читава Угарска била за Тројни Савез. Али гроф Карољи врло добро зна, да је стожер данашње политичне ситуације *Русија*. Без помоћи Русије Француској, могла би немачка војска опет ући у Париз, и иста немачка војска, ако би Немачка умножила своју флоту до висине енглеске флоте, могла би се искрцати на обалама Енглеске.

Данас мађарска опозиција прави рђав рачун. Данас мађарска опозиција у својој огорчености против Тисе чинила је планове у „Magyarország“-у, док је Карољи још био у Америци, да учини *посету члановима руске Думе, па је ову мисао прихватило руско „Новое Время“*. Али гроф Карољи кад се вратио из Америке, био је мишљења да би посета мађарске опозиције у Петрограду, била само *од користи Тиси*, па је Карољи ту ствар са посетом тако модифицирао, да би он посетио *своју удату сестру у Петрограду* и собом повео неколико својих другова. Али и та мисао је после напуштена, па је надошла друга мисао, наиме да мађарска опозиција иде у Париз и изјави своје симпатије Французима, пошто је Француска члан Тројнога Споразума. Али и ова мисао тешко да ће се остварити. Јасна је ствар, да су сви ти поступци мађарске опозиције право *лутање* у политици.

Али *највеће лутање* мађарске опозиције показује се у њеном односају *према немађарским народима Угарске*.

Данас је мађарска опозиција душмански расположена против Румуна у Угарској и Ердељу. Услед тога је огорчена и против краљевине Румуније. Али ово је нешто *непојмљиво*, ако гроф Карољи и мађарска независна странка хоће везу са Тројним Споразумом. Данас је Румунија *стожер равнотеже на Балкану*. Према тој равнотежи, Балкан је *у рукама Тројнога Споразума*. *Тројни Савез* пак на Балкану има преко Аустро-Угарске само *једну Албанију*, и преко краља Фердинанда нешто од Бугарске. *Данас је Балкан на страни Тројнога Споразума*. Па како онда да је мађарска опозиција против Румуније!

Али са мађарском опозицијом није говорити о Румунима. Друге немађарске народе Угарске мађарска опозиција игнорује или гони. Тако Словаке и Русине. Са Србима не зна шта да ради. Ишла би некако с њима, али је себи уврдила у главу, да Срби хоће од Угарске да начине *швајцарске кантоне*. Али још пре четрдесет година казано је са српске стране на угарском сабору, да за Угарску *нема говора о швајцарским кантонима, него је још онда мишљена угарска жупанијска автономија*, пошто су и Мађари свагда сматрали жупаније као бедеме уставности и слободе.

Па то *лутање* мађарске опозиције показало се јасно и при последњем посланичком избору у В. Кикинди. Писмено је доказано, да је мађарска независна странка при избору у В. Кикинди обећала помоћ Србима. Независњак Немац, др. Андрија *Шира*, држао је врло леп говор при збору у корист Срба. Али кад су Тисине новине ударили на Карољија и независњаке, да хоће „швајцарске кантоне“, таки су мађарски независњаци су *ретерирали* те *порицали*, да су при избору у Вел. Кикинди били у каквом савезу са Србима.

То је био заиста врхунац шевердања и лутања мађарске независне странке.

Гроф Михајло Карољи, који заиста има способности да води мађарску независну странку, морао би бити *одлучно* за политику Тројног Споразума у *спољној*, а у *унутарњој* политици морао би бити *одлучно* за споразум са немађарским народима, иначе изгледа читава политика мађарске независне странке како у спољној, тако и у унутарњој полици *једно просто лутање без компаса*. ⊙

Италија и Црна Гора.

О односима између *Италије и Црне Горе* написао је познати српски публициста Петар *Узелац* у последњем броју спљетског „Нашег Јединства“ овај чланак, датиран из Цариграда:

Мора се признати, да су се Талијани први заинтересовали за црногорску железницу од Бара до Вирпазара, на скадарскоме језеру, и за пловидбу на Бојани — језеру. Сложили су капитал за црногорски монопол дувана, отворили у Скадру прво одељење једне талијанске банке и талијанске поште. Маркони је на свој трошак у Бару основао за међународни саобраћај телеграфску станицу без жица, а служи место кабела за саобраћај између Италије и Турске. Италија је уложила капитала, а није тражила од Црне Горе већ 50.000 круна годишње, ако би талијанско друштво „за унапређење трговине“ имало добитка. За монопол дувана постоји уговор на 15 година, о којему се више пута писало. Да вам испричам, како су се Талијани први заинтересовали за црногорске инвестиције. Први је радио да се нађе капитала за ону железницу, барско пристаниште и пловидбу по језеру ваш земљак г. А. *Дешковић*. Радио је као родољуб, без икакве своје користи. Покушавао је најприје да се у Аустрији нађе капитала за црногорска подузећа, настојао је у Русији, одакле му је одговорено, да би се руски капиталисти радо одазвали, али како се обично сваки корак Русије за Словене сумњичи, да агитује „панславистички“, тешко се Русији и Русима мијешати у та подузећа, те упутише Дешковића на аустријске капитале, препоруком да и Црна Гора то уважи, да је у сусјеству Аустрије, па обим може бити од користи. Дешковић се обратио у Беч и лијепо доказивао и убјеђивао их, али, као обично у Аустрији, и у Бечу нијесу чули ни разумјели.

У толико обави се пир краља талијанскога и књагиње црногорске. У Италији загрију се за Црну Гору, почму се за њу интересовати и за предлоге Дешковића, те сложе вас онај капитал за споменута црногорска подузећа.

У томе је и она могућност, да је Црна Гора купила у Италији топова за Ловћен. Талијани, због разних догађаја и прилика, још нијесу (?) извлачили велике добити у Црној Гори, што ће бити у будућности особито сада, када се је Црна Гора проширила и стекла нови и важни положај, да се озбиљно баци, као што ће, на велики рад, особито сад у заједници економских интереса са Србијом. Истина је, да се је Италија у Тројноме Савезу морала политички удаљити од Црне Горе због политичких разлога, који никоме не праштају. Није јој могла (?) да помаже у питање Скадра, ни Србији у питање Драча, али је истина, да ће Италија радо помагати Црну Гору у правцу финанцијско-економскоме. Тако је у питању балканско-јадранске железнице, и да се изгради друга од Митровице, или од које друге тачке у Санџаку, а да изађе у Бар, у слободно пристаниште црногорско, најближе Италији.

Увиђају у Италији, почели су и у Аустрији, да ће аустријско-талијански интереси много штетовати, ако се трговина српска концентрише у Солуну, далеко од јадранскога мора, и ту је узрок за што Италија ради, да јадранска железница изађе на јадранско море, на црногорски Бар, а на то као да су сада и у Бечу почели пристајати, одакле су прије Србију упућивали на море јонско.

До 10 мјесеци Србија ће имати с Грчком директну везу (Београд Атине-Пиреј), а већ је има до Солуна.

Истина је, Срби су сада индиферентни да граде јадранску железницу, јер су се погодили и с Румунском ради железничких веза, али страше се Талијани Солуна, особито да ће им веза Париз-Берлин-Београд-Солун-Атине проузроковати велику штету, да ће та преносити *индијску* пошту, која сада иде на Бриндизи. Ради овога желе и раде, да би Срби градили железницу на море јадранско; да им до ње-

га прокрче излаз, преко Арбаније, у Бар и да Србија изгради са Црном Гором заједничку железницу Крагујевац-Митровица-Беране-Подгорица-Вирпазар-Бар.“

Држимо, да се, међутим, Србија не ће обзирати на Италијине, него на своје сопствене интересе. У томе има Србија наук из Црне Горе, где су се талијански подузетници и спекуланти разузурили као код своје куће. Српски народ нема интереса, да зајазује прохтеве једног народа, који је заборавио традиције Мацинија и Гарибалдија.

Мангрино страдање пред делегацијама.

— Мунговска интерпелација. — Млак одговор грофа Берхтолда. —

(Телеграм „Бранику“).

Будимпешта, 6. (19.) маја.

У јучерашњој пленарној седници угарске делегације, пре прелаза на дневни ред, интерпелисао је мунговски делегат *Телегди* министра иностраних дела због тога, што је члан угарске заступничке куће *Мангра* избијен у Букурешту. У образложењу своје интерпелације Телегди констатује, да *службени кругови Румуније и сувише гледе кроз прсте непријатељском расположењу*, које носи обележје удешене хајке. Упозорава на то, да су и заступство аустро-угарског министарства иностраних дела, и меродавни људи Угарске више пута доказали, е су готови, да своју инострану политику удесе у споразуму с Румунијом. Ма колико да у Румунији у последње време настоје, да забашуре факта, непобитно је, да је Румунија, од како постоји, у свако доба обилато уживала чврсту потпору моћне монархије. (Ала ће се овоме мунговском „умозакључењу“ слатко насмејати у Букурешту! — Ур. „Бр.“) Ако то Румунија не ће да уважи, то је њена ствар, а ми ћемо на сваки начин водити политику, која ће одговарати интересима како монархије, тако и Румуније. Но у свим околностима знаћемо ми како ваља чувати своје интересе и баш зато нисмо вољни трпети, да становници ма које државе не паде на пристојност, диктирану основним појмовима међународне учтивости. Како је та обавезна пристојност према Мангри најгрубље повређена, пита интерпелант министра иностраних дела: Је ли набавио званичан извештај о том жалосном случају? Па ако ти опште познати догађаји делимице или сасвим одговарају истини, какве кораке намерава министар предузети, како би се *Мангри* дала *задовољштина*, која му припада?

Министар иностраних дела гроф *Берхтолд* одговара, како не треба тек да нагласи, за како жалосно он сматра то, кад се једном угарском држављанину, који је уједно виши црквени достојник и члан угарског законодавства, нанесе неправда у суседној држави, с којом смо у пријатељству (Врло красно пријатељство! — Ур. „Бр.“). Што се тиче самога догађаја, министрове информације потичу већином из листова, јер се Мангра није обратио аустро-угарском посланству у Букурешту, нити је ово од њега могло добити икаквих непосредних обавештаја. Јуче је наш букурештански посланик упућен, да ради тога позове Мангру к себи, али је Мангра онда већ био отпутовао. Мора се дакле пре свега разјаснити, како се збила ствар, јер прве вести су говориле о инзулту дѐлом, а Мангра је касније пред новинарима ствар описао много блаже. Ипак је посланик у Букурешту пре више дана упућен, да на сходан начин поведе о тој ствари реч код румунске владе. То је и било, те је румунски министар иностраних дела извјавио посланику, да ће се он постарати за то, да се установи, како се све то догодило, па да ће према исходу дати повести поступак против евентуалних криваца.

Интерпелант *Телегди* и већина делегације узела је тај одговор на знање. (А шта ће казати г. Мангра на ту *млаку извјаву* Берхтолдову? Почешаће леђа, ћутати и даље бити Тисин путуџија. — Ур. „Бр.“)

Народни збор у Сенти.

Сента, 5. (18.) маја.

Широм целог овостраног српског народа одјекнула је велика мисао, да су се поводом укинућа наше нар.-црк. автономије све српске народне странке *сложиле* и ујединиле ради успоставе те автономије и ради одбране угрожених народних права.

Наше место Сента, које има за целу домовину онај велики историјски значај, да је код Сенте од принца Евгена Савојанског турски султан до ноге потучен — нема много српских становника, али је сенћанско српско становништво толико родољубиво, да је одмах прихватило ту идеју народне слоге, и да нису услед балканског рата забрањени били народни зборови, одавно би овдашње родољубиво Српство приредило народни збор за Сенту и околину, у којој има много Србаља. Сад је *у Сенту сазван народни збор за недељу, 11. (24.) маја* о. г.

Сента је од увек учествовала у свима народним акцијама; она је многог угледног Србина и родољуба поклонила српском народу, који је целом Српству образ осветлао. Међу осталим ту је Стеван Брановачки, многогодишњи потпредседник нар.-црк. сабора, па Петар Стојшић, чувени адвокат и потпредседник главног одбора српске организације у 1848. години. Па Јован Ђорђевић, отац српског народног позоришта и министар просвете у Србији.

Па и сада је Сента прегнула, да се нађе у редовима осталих родољубивих места. Нама је автономија на незаконит начин укинута, и ми смо дужни, да против тога незаконитог чина подигнемо свога гласа. Ако ми не ћемо да бранимо своја права, да ко ће? Онај, ко нам их је одузео — зацело не ће. Ако будемо ћутали и трпели да нам комесари владају у нашој автономији — с пуним правом могло би се казати: па ето народ се томе чину не опире, народ га ћутећки одобрава, и онда ће ово стање остати вечито, стање, у коме туђин газдује у нашој кући, у коме се наше народно имање траћи и просипа од српских противника у политичке цели, а у ком стању на жалост и неки Срби измећари потпомажу противнике српске.

Више пута се десило, да се цео народ сложио у једно коло, кад се појавила опасност против његове егзистенције, и никад није било отпадника, само овом приликом ти су се и по Сенти размилили, па *сплетка*ма, *лажима* и *клеветама хоће да разврну нашу српску слогу*, **али их је народ ногом одгурнуо** те сада пишту као у процепу гуја.

Имамо и ми овде неколико *подрепаша*, али **НИКО ИХ НИ НЕ ГЛЕДА**; *сви Сенћани су испуњени радошћу због слоге народне*. Сенћани се спремају да достојно дочекају многобројне своје госте са стране, који долазе, да с њима заједно под ведрим небом свету на видику *траже успоставу својих народних права*, која су ево већ две године прегажена и покошена незаконитим путем и начином. Па ако се и даље буде ћутало, и то *бесправно стање* трпело, остаће оно трајно на радост *издајица* и *подрепаша*, који ћаре и пуне своје џепове од ове несреће свога српског народа. За ово време српске несреће **подрепашлук је постао прави отров**, и сви родољуби на све стране морају прегнути да га *искорене*, јер су потурице горе од Турчина. Подрепаши телале, да српски народ није зрео за црквену самоуправу; да је *добро урађено*, што му је то право одузето, и што је автономија укинута и то они говоре као у име српског народа, јер се ките српским именом ти издајници и отпадници од рода свога српскога. Борба је наша услед тога много тежа, јер они сеју свуда раздор, а ремете слогу народну.

И они неутралци, који се свуда извлаче, много шкоде народној ствари. Треба одлучно изаћи на браник народних права.

Ми се надамо, да ће овај збор испасти сјајно као и сви други протестни зборови. Дођите, браћо, на тај збор! Искупите се, браћо, и из Сенте и са стране, нека се чује наш глас на далеко. Ми не дамо наша горко и крвљу наших предака стечена права. Наши претци превртали би се у својим гробовима, кад би видели, да ми ћутећки напустимо она права, за која су они гинули и крв своју пролевали. Само онај народ губи своја права, који их се сам одриче. А ко ћути и трпи, кад му се права одузимају, тај их се одриче ћутећки!

Ко год ремети народну слогу, тај је *издајица*. **Слога**, то треба да нас храбри и руководи у нашој несрећи.

„Хватајте се кола тога,
Од вишњег је оно Бога!..“

Сенћанин

Вести из Србије.

— Погреб Јована Скерлића. — Председници окружних судова. — Страни новинари у Вардарској Србији. — Г. Тодор Стефановић-Виловски отпутовао. — Свечаност на Косову. — Цветак са поља Косова. — Отоманска друштва за осигурање. — Нове занатске школе. — Нове апотеке, — Трошарина у Скопљу и Битољу. — Војни бегунац. —

(ДОПИС „БРАНИКУ“.)

Београд, 5. маја 1914.

Од погреба Косте Таушановића и Стевана Сремца српски народ није никога испратио свечаније и са више бола него *Јована Скерлића*. На погребу је било *преко десет хиљада* људи; пријатеља и изасланстава из целе Србије и читавог Југословенства. Породица покојникова добила је хиљадама изјава саучешћа. Пред сандуком око шездесет венаца. Изречени су дивни говори, међу њима значајан говор *Хрваша Ливадића*, Матичина секретара дра *Остојића*, једнога *Словенца* и др. Са прозора одао је почаст великом покојнику и сам *краљ Петар*. Величанственији погреб ваљда се не даде ни замислити.

О дану смрти неумрлога Скерлића чим је отворена скупштинска седница, председник Скупштине г. Андра *Николић*, устао је и саопштио посланицима изненадну смрт покојног Скерлића и са неколико речи одао пошту покојнику. У име владе опростио се са покојником г. Љуба *Јовановић*, министар просвете. После тога опростили су се са покојником у име старијих радикала г. Дража *Павловић*, у име самосталних радикала г. Милован *Лазаревић*, у име народњака г. Бора *Поповић*, и у име напредњака г. Љуба *Молеровић*. Седница је одмах после тога закључена и одложена до понедељника.

На место пок. Јована Скерлића доћи ће за посланика Живан Златић, економ из Грабовца, други са самосталске листе за округ крагујевачки.

Толико о овој великој нашој недаћи и жалости.

Краљ је потписао указ, којим се постављају за председнике окружних судова: у Битољу г. Милан Струнцалић, судија београдског варошког суда; у Штипу г. Милан Радмиловић, судија чачанског суда; у Прилепу г. Будимир Маршићанин, судија чачанског суда; у Скопљу г. Русомир Јанковић, судија београдског варошког суда; у Куманову г. Драг. Радојловић, секретар касационог суда; у Призрену г. Василије Десић, судија шабачког суда; и у Новом Пазару г. Милован Илић, судија чачанског суда. Ускоро ће изаћи још један указ, којим ће се попунити места судија, који одлазе за председнике судова у новим крајевима.

Г. Рене *Пинон*, француски новинар и пријатељ српског народа, који се пре кратког времена бавио у Београду и приредио неколико предавања, бавио се петнаест дана у разним местима Нове Србије ради проучавања тамошњих прилика и ради српских власти. У истом циљу био је са њим и Спенсер, кореспондент њујоршких листова. Они су се највише задржали у Битољу и битољском округу. Одатле су преко Солуна отпутовали у нове грчке крајеве у истом циљу.

Г. Тодор *Стефановић-Виловски*, шеф Пресбироа, отпутовао је јуче у нове крајеве. Г. Виловски путује са страним кореспондентима, који су дошли ради разгледања нових крајева.

Према начелној владиној одлуци, прошлогодишња пројектована *свечаност на Косову* приредиће се ове године на *Видов-дан*. Главне припреме за ову свечаност почеће од 1. јуна.

Друштво Књагиње Љубице од 1911. године увело је, да на Видов-дан продаје *цветак са поља Косова*, звани »К'н чичек«, што значи крвави цвет. Овај цветак расте једино на пољу Косову, и легенда вели, да је почео расти тек после битке косовске, а мирише на устајалу крв, што народу улева више вере, да је ова легенда истинита. Друштво Књагиње Љубице приход из продаје овог цвећа употребљавало је за цркве у Новој Србији. Ове године, као и пређе продаваће се овај цвет за обновљење цркве Градца, задужбине Јелене Анжујске, велике српске краљице. Како је идеја друштва Књагиње Љубице похвална и већ низ година је у пракси за корисне циљеве, надати се, да ће се публика и ове године одазвати и куповати црвени косовски цвет.

Отоманско *Генерално Друштво за осигурање* из Цариграда, које има своје филијале у Новој Србији, намерно је да продужи рад. Оно се обратило молбом министру народне привреде, да рад његових филијала у Скопљу и Битољу не забрањује, док се редовним путем не измену друштвена правила. Министар народне привреде одобрио је, да филијале овог друштва могу продужити рад.

Варошице Вучитрн и Митровица тражиле су од министра привреде да им се одобри *отварање занатских школа*, пошто се јавио довољан број ђака. У Митровици се јавило 88 ученика а у Вучитрну 61.

На расписани стечај министра унутрашњих дела за *отварање апотека* у новим крајевима, јавило се: за Велес десет кандидата, за Приштину пет, за Штип два и за Кавадар и Гостивар по један кандидат.

Министар финансија прописао је тарифу, по којој ће скопљанска и битољска општина наплаћивати *трошарину* у корист својих каса. Наплата трошарине вршиће се под контролом тамошњих пореских одељења.

Пребегао је ових дана из Земуна у Београд Мустафа *Белкић*, редов босанскохерцеговачке пешадијске регименте у Грацу. На саслушању у полицији Мустафа је изјавио, да је Србин Муслиман, родом из Бањалуке.

Трагом српских победа.

Стране војне мисије обилазе српска славна бојишта. — Рене Пинон на Облакову.

(*Писмо београдском „Пијемонту“.*)

Битољ, 20. априла.

Од како су настали лепи пролећњи дани, у Битољ су почели стизати *војни изасланици страних држава и дописници великих светских листова*, да виде положаје, на којима је српска војска победила непријатеља.

Г. Рене *Пинон*, професор политичких наука париске политичке школе, и г. *Спенсер*, новинар, дописник њујоршких новина, у жељи да проуче нове крајеве Србије, бавили су се ових дана у Битољу, Охриду,

Струги. Г. *Пинон* је био већ раније у Битољу, пре 15 година, и сада је необично задовољан, што је могао без пратње слободно да се шета не само по вароши, него свуда по новим областима. Њему су још живе успомене на раније бављење, када су га морала по два гаваза да прате кроз Битољ. И данас се сећа, како су јефтине главе биле за време турске управе.

Он је *одушевљен новим уређењем* и ни мало не крије, да ће он то казати у француским листовима.

Г. *Спенсер* је, под јаким упливом америчанске штампе, пребродио Велики Океан и *дошао да види мали херојски српски народ*. Пењући се на Облаково, он се *чудио моћи српске војске, која је голим грудима ломила турске бајонете* на овакавим страшним положајима за нападача. Захватио је шаком воде из бистре Шемнице и питао своје пратиоце, је ли то та вода давила и обарала српске војнике, који су је ипак прегазили, да победе непријатеља.

У Охриду су г. г. Пинон и Спенсер посетили нашег вазда љубазног владику Варнаву. Дивили су се Охридском Језеру, сравњујући његову лепоту са лепотом женевских језера и изјавили су своје негодовање, што га албанска држава сече.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

— **Мемоари министра Кајцла.** У Прагу је изишла књига, која садржи мемоаре и писма покојног дра *Кајцла*, министра у кабинету грофа Туна (1908.) То је издање изазвало велику буру у немачкој штампи, јер је објављен интимни рад једног великог чешког политичара, који је и као министар неуморно радио у интересу свога народа. Бура је у немачкој штампи сасвим разумљива, но несхватљиво је, како су Чеси били толико неопрезни, да објаве те национјалне интимности, и да тиме сами пруже својим непријатељима оружје. Схватљиво је најпосле и то, кад се зна, да је инспиратор наведенога издања злоповесни др. Крамарж, који је чешкоме народу направио огромну непријатност ударањем Швихине афере на велико звоно. Добро је у свему томе то, што се тим ружним стварима и сам др. Крамарж онемогућио, те је честити чешки народ барем осигуран, да му тај човек не ће још већих непријатности начинити.

— **Пред решењем питања источних железница?** Има вести, по којима се може закључивати, да ће питање о источним железницама изазвати велики сукоб између Аустро-Угарске и Србије, но има и противних вести. Берлинске „Фосове Новине“ саопштавају из Београда, да је тамо стигао друштвени директор *Милер* ради настављања преговора са српском владом, *и да су се оба фактора у цени откупа већ приближила*. Српска је влада подигла понуду откупа од 35 на 39 милијона, а Милер је спустио ранији захтев од 54 милијона. Ако је тако, онда не знамо, због чега се »Пештански Лојд« пре неки дан љути.

При закључку листа добили смо београдску „Српску Кореспонденцију“, која саопштава: **да је и Аустро-Угарска начелно пристала на откуп источних железница.**

— **Странци и Арбанаси.** Холандски листови имају извештаје из *Драча*, да су тамо *избили оштри сукоби* између холандских официра и министра војног *Есад*-паше. Холандски генерал *Де Вер* и његови официри *одрекли су послушност* Есад-паши, који им је издао наредбе.

Они су изјавили да сматрају да не стоје под командом министра војног, него је њих позвала у Арбанију европска контролна комисија, и да они признају над собом само непосредну власт кнеза Вида.

Холандски официри су тиме потписали себи пасош за Холандију, ако се не предомисле и не изјаве Есад-паши да је њихова изјава потекла из необавештења.

— **Бугарске комите и грчка војска.** Грчки лист „Тахидромос“ има овај телеграм из Солуна: Пре три дана једна бугарска чета од 70 чланова покушала је да пређе пограничну зону код Драме. Једно одељење од пограничне војске приметило је чету, пустило је да она пође мало у напред и брзом ватром опколила је чету и успела је да *зароби 58 комиша*, а остало је *побила*.

ДОПИСИ.

Добановци, 3. (16.) маја 1914. (*Учитељска скупштина.*) Учитељско друштво котара земунског одржало је дана 1. (14.) маја о. г. своју главну пролетњу скупштину у просторијама пучке школе у Добановцима.

Скупштина је започела свој рад с председниковим поздравом, у ком је топло поздравио велики број присутних чланова, па госте као пријатеље школе и учитељства.

После прочитања и оверовљења записника јесенске скупштине, отпочео је равн. учитељ г. Павле *Миловановић* у истом месту практично предавање с ученицима четвртог годишта обрадивши методичку јединицу: „О Фрањи I.“

По довршеном предавању одржана је критика, у којој су учествовали: Ђорђе *Крстић*, равн. учитељ из Шимановаца; Јован *Дреновчанин*, равн. учитељ из Угриноваца; Јован *Кијурина*, равн. учитељ из Деча.

На стављене примедбе предавач је рефлектирао, те је предавање са похвалом прихваћено и у записник уведено.

За тим је г. Ђорђе *Везмар*, испитани виши пучки учитељ из Крчедина, прочитао, протумачио и приказао по њему израђене земљописне мапе за III. годиште пучких школа, састављене према нормалној научној основи од године 1905. У критици истих мапа суделовали су: Ђорђе *Миниħ*, учитељ из Сурчина; Дане *Карлеуша*, равн. учитељ из Купинова; Јова *Кијурина* и други.

Пошто се учитељска скупштина уверила, да ће то учило бити врло практично, закључило се, да се замоли кр. котарска област у Земуну, да то учило препоручи за набаву свим основним школама котара земунског.

Госп. Дане *Карлеуша* читао је своју расправу: „О проведби дисциплине у основној школи“, а г. Десимир *Љубобратовић* „О унификацији и унапређењу народа, симултаним идеалима“.

Оба предавања примљена су са похвалом и записнички спроведена. У опште се опажа неки живљи рад нашег котара, што је вредно истаћи за похвалу.

После тога срдачно се председник захвалио предавачима, члановима и гостима, те скупштину закључио. Иза заједничког ручка, разишло се учитељство одушевљено својим кућама, надајући се, да ће се још у идућем сабору његово материјално стање и правни одношаји поправити, да тако узможе с двоструком снагом и вољом порадити око просвете и напретка поверене му деце и свога милог народа.

Учитељ.

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 6. маја 1914.

— **Бијоскопски приказ свечаног дочека дра Полита у Вел. Кикинди.** Сутра, *у среду*, и прекосутра, *у четвртак*, 7. (20.) и 8. (21.) о. м., приказаће се у овдашњем *Корзо-биоскопу* веома интересантан филм: величанствени дочек уваженог српског народног борца дра Михаила *Полита-Десанчића* у Вел. Кикинди. Филм је снимио оператер чувене фирме Браћа Пате и врло је добро испао. Он испуњава читаву једну пијесу, јер је преко 300 метара дугачак.

Сврћајући на овај приказ пажњу новосадског грађанства, уверени смо, да ће нарочито српска публика обилато посетити те две занимљиве представе, које приређује вредна управа Корзо-бијоскопа.

— **„Слога“** удружење бивших ученика и ученица српске православне велике гимназије у Новом Саду и њених пријатеља, примила је у месецу априлу ове године од 15 чланова редовних: К 63, од 23 члана помагача К 61, свега К **124**.

За нове чланове са 2 К годишње чланарине уписали су се: Радивој *Врховац*, управитељ српске велике гимназије у Карловцима, Јован *Вучковић*, ректор богословије у Карловцима и *Српска Православна Црквена Опћина* у Путинцима; са 3 К годишње чланарине: Мита *Тинкосић* ратар из Лединаца.

Како по штатуту већ са 1. априлом треба да је уплаћена чланарина, књиговодство и благајница „Слоге“ моле г. г. чланове, да изволе што пре послати чланарину.

— **Са српског престола.** Наш одлични млади пријатељ и спољни сарадник, г. др. Александар *Кречаревић*, адвокат у Сомбору, верио се са госпођицом Олгом Вуићевом. Најсрдачније честитамо. Нека је срећно!

— **Забаву с игранком** приређује српско певачко друштво „Гусле“ у *Долову* на дан летњег св. Николе у петак 9. (22.) маја 1914. у просторијама Српске Читаонице у корист друштвене благајне. Распоред: I. део: 1. Ј. Маринковић: „Народни збор“, пева мушки збор. 2. И. пл. Зајц: „Ловачки збор“, пева мушки збор. 3. П. Крстић: »Легох да спавам“, пева мушки збор. 4. И. Бајић: »Омладини“, пева мушки збор. 5. Јенко: »Двори Дзворови“, пева мушки збор. II. део: игранка, по установљеном реду.

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Недела енглеских помамница.** Ових дана је у великој опери у Лондону била гала-представа поводом посете данског краљевског пара и енглеске софраџеткиње, које траже активно и пасивно бирачко право за женске, опет су се користиле том приликом, да приреде једну од својих суманутих демонстрација. Кад је у присуству целокупног енглеског племства после једне паузе енглески краљ Ђорђе са својим гостима поново ушао у велику ложу, појавила се на ивици другога ранга једна у црнини обучена софраџеткиња, која је довикнула краљу:

— Ваше Величанство, дајте женскима њихово право...

Више се ништа није могло чути. Неколико стотина софраџетских плаката пало је на главу сјајнога скупа енглеског племства. У исто време на другом крају галерије појавила се још једна женска, која је стала сипати плакате. Хартије су летеле управо поред краљевске ложе у паркет. Дански краљ се гласно насмејао, док је изгледало, да се енглески краљ наљутио. Краљица удова Александра и краљица Мери биле су веома непријатно дирнуте. Полицисте су ударцима оборили софраџеткиње и извукли их напоље.

Много озбиљнију ствар починиле су енглеске софраџеткиње ономад ноћу од суботе на недељу, *запаливши трибине* тркалишта у Бирмингему. Трибине су сасвим изгореле.

— **Оптужен румунски песник.** Из *Клужа* јављају: Истражни судија овдашњег казненог суда одредио је истрагу против румунског песника Октавијана *Гоге* због ширења његова позоришног комада „Господин нотарош“ („Domnul notar“). Државни одветник је наиме оптужио Гогу, да је тим својим књижевним делом починио дело „дражења“ и „буњења“ против мађарске државе (172. и 173. §§ казненог закона).

Као што је познато, Гогин комад „Господин нотарош“ приказан је недавно у Народном Позоришту у Букурешту и том приликом је било великих демонстрација против Мађара. Због тога је сада Гога оптужен и биће, наравно, осуђен.

НОВИЈЕ.

Београд, 5. маја. У петак су *поново отпочели преговори* између српских делегата и директора Друштва Оријенталних Железница *Милера*, који су били прекинути одласком Милеровим у Беч. Између Милера и српског делегата *постигнут је споразум* скоро у свима питањима, око којих су се биле појавиле извесне тешкоће. Преговори о откупу оријенталних железница теку *врло повољно*.

Будимпешта, 5. маја. Гроф Берхтолд давао је дине у почаст арбанског министра-председника Туркан паше.

Загреб, 5. маја. Сабор ће наставити рад 26. о. м.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ „БРАНИКА“.

Краљева болест.

Беч, 6. маја. Јуче је краљ имао сух кашаљ, објективно је стање непромењено, опште стање задовољава.

Дебата у скупштини.

— *Нервозност самосталаца.* —

Београд, 6. маја. Јуче је у скупштини настављена дебата о питању приоритета цивилне и војне власти, те је опозиција владу а нарочито министра Протића жучно нападала. Између министра народне привреде и самосталца Продановића дошло је до оштре препирке, те је седница због тога била два пута прекинута, а за тим закључена, јер су самосталци заузели опструкционистичко држање.

Делегације.

— *Прва заједничка седница.* —

Будимпешта, 6. маја. Јуче је одржана прва заједничка седница делегација, на којој је, после интерпелације о Мангриној афери (в. засебно! Ур. „Бр.“) интерпелисао Стеван *Раковски* министра војног о малом повишењу плата трупних официра и о високом повишењу парламентским гардистама, што на официре рђаво делује. Интерпелант тражи повишење плата трупним официрима или побољшање унапређења. Гроф *Хадик* интерпелише против поступка у питању части, у ствари парламентских официра, што прави разлог између цивила и војске.

За тим делегација почиње претрес војнога буџета. Референт *Хегедиш* предлаже, да се буџет прими и министру изрази поверење. Делегат *Хорин* предлаже, да се новац за утврђење границе према Италији употреби за утврђење границе према Румунији, што неће бити никакав непријатељски акт према Румунији. Делегат *Исекуц* се изјављује за Тројни Савез, и напомиње, како је овај и у интересу Румуније.

Тиса ~ Раковски.

Будимпешта, 6. маја. Официрски суд части изрекао је једногласно, да Тиса нема никаквих несвршених афера части, те да му је Раковски безусловно дужан дати сатисфакцију.

Последице Швихине афере.

Будимпешта, 6. маја. Немачки делегати из Чешке спремни су Швихину аферу, стање у прашкој полицији и случај са Кајцловим мемоарима изнети пред делегације. (Ето, шта је др. Крамарж учинио чешкоме народу! Ур. „Бр.“)

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

НАЈНОВИЈЕ! НАЈНОВИЈЕ!

Издавачка књижара Геце Кона

Београд, 1., кнез Михајлова ул. бр. 1.

Бранислав Б. Тодоровић,

професор државне Трговачке Академије, директор Женске Трговачке Школе

Наука о трговини

друго илустровано издање.

Садржај: 1) О трговини у опште итд. 2) Посредници при куповању и т. д. 3) Предмети трговања и т. д. 4) Хартије од вредности и т. д. 5) Банке и банкарски послови и т. д. 6) Берзанско трговање итд.

Цена 4·— динара.

У издању исте књижаре изишло је из штампе:

Иво Ћипико

ПРЕЂУБ

ЗБИРКА ПРИПОВЕДАКА.

210 **Цена 3·— динара.** 1-4

КОРЗО БИОСКОП

Понедељак и уторак, 18., и 19., маја по р. к.

ПРОГРАМ:

1. Увод
2. Патеов гласник, по природи
3. **Грех лечника** драма у два дела
4. Љубоморан муж, хумор. МАКС ЛИНДЕР
5. **БЛАК РОДЕРИК**. Шкотска драма у 2 дела

Радним даном после подне места су — осим ложа — у пола цене.

КОРЗО БИОСКОП

ШАНДОР СЕЧАНСКИ

СУДСКИ ПРОТОКОЛИСАНО РАСПИТИВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ И ПРИВАТНИ ИСТРАЖИВАЧ

прима поверљива истраживања, ноћна и дневна посматрања ради открића лијезона у купатилима. За свашта набавља тачне податке и обавештај. Телеграфска адреса: **Сечански, Мокрин.** 120 45--

ПРОМЕСЕ*)

НА

Аустр. државне срећке

од год. 1864.

Главни згодитак		К	300.000·—
1	„	по „	40.000·—
1	„	„ „	20.000·—
2	згодитка	„ „	10.000·—
2	„	„ „	4.000·—
3	„	„ „	2.000·—
40	згодитака	„ „	800·—

Жребање 1. јуна по нов.

Цена К 20·—

издаје

МЕЊАЧНИЦА

Централног Кредитног Завода деоничарског друштва у Новом Саду.

*) Поштом шаљемо поруџбине само у том случају, ако нам се новац унапред пошаље заједно са 35 п. за рекомандацију.

МИЈАТОВИЋА

МИЈАТОВИЋА

ЛАК и фарба је најбоља. Сопствен производ „Вера“, сребра за фуруне и позлате окви ра. — Поруџбине лака за патос који се добро и брзо суши — Шаље поштом франко. —

НОВИ САД
БРАНИМИР МИЈАТОВИЋ
НАСЛ.

101 13-25

Свој своме!

Препоручујем г. г. трговцима своје велико стовариште

сегединске паприке

за коју гарантирам да је чиста. Цена врло умерена. Поштанске пакете од 5 клгр. и на више разашиљем franco уз поузеће. Ценовнике шаљем бесплатно.

За што многобројније поруџбине моли **ТОДОР ТРИШИЋ,**

10—10 187 **Szeged,** Iskola utcza 3.

Срећа!

У среском месту у Бачкој предаје се дивна мешовита трговина, која врло добро ради (Goldgrube) због нарушеног здравља.

За адресу упитати у администрацији Браника под знаком СРЕЋА. 158 13-25

ЛЕКОВИТО КУПАТИЛО У МЕЛЕНЦИМА

„Русанда“

(Торонталска жупанија) — у Јужној Угарској.

Отворено је од 1. (14.) маја до 1. (14.) септембра сваке године. Специјално лечи: **Севотину, хроничну ревму, скрофулу** у свима њеним облицима и појавама. **Кожне болести**, које нису биле у стању никакове лековите масти излечити, — нарочито Psorias и Prurigo. Код женских **неуредан крвоток** и живчане болести. Сигуран успех у лечењу **костобоље.** Caries, Necrosis-а, у коме премашује најчувенија интернационална купатила. **Са успехом** лечи **застарели луес.** — Станови се састоје из четири модерна **хетела са 74 собе, курсалон, кафана, изврсна кухиња, добра музика, цветни парк,** са удобним клупама, — **гласовир, куглана, билиард** стоји на расположењу купалишним гостима. — Ближа извешћа и проспекте на захтев и бесплатно шаље **управа купатила „Русанде“.** 143 30—100

(En gros) (En detail)

На велико На мало

Највећа помодна српска трговина

Душан С. Монашевић Нови Сад

главна радња у Ћурчијској улици број 23. у сопственој кући

Телефон број 336. **„Код Златне Кугле“** **Телефон број 364.**

Филијала у Новом Саду на Главној пијаци Кошут Лајош улица број 37. „код Гајдаша“. ‖ **Филијала, у Вуковару на тргу Фрање Јосифа под вођством г. Б. Коњовића „код Сокола“.**

Препоручује своја богато снабдевена стоваришта у краткој, галантеријској, мушке и женске моде роби, и то: мушких и дечијих шешира и цилиндера из првих творница, мушких и дечијих капа, мушког и дечијег белог рубља, као и трико и Jaeger-рубља, крагнова, манцетни, краватни, штапова, кишобрана, каљача, путничких торби и куфера, новчавика, чарапа, рукавица и т. д — **За жене:** сваковрсних накита за хаљине, опреме за невесте, кожних и кончаних рукавица, разних фулова, мидера, кецеља, доњих сукања, кошуља, венаца, шлајера, шалова, ручних торбица, штофова за ручне радове, сапуна, парфимерије и т. д. — **За моде салоне, кројаче и кројачице:** чипака, апликације, шпиценштофа, дугмади, конаца и т. д.

Част ми је обратити пажњу цењеној публици из Новога Сада, Вуковара и околине, да сам својим вишегодишњим радом на велико (en gros) доспео у пословну везу са првим творницама ово — и иноземства те сам услед тога у пријатном положају, да своје поштоване муштерије како на велико (en gros) тако и на мало (en deteil), и у богатом избору и у изврсној каквоћи, а по најјефтинијим ценама, задовољити могу. О чему молим, да се свако у мојим радњама без обвезе купа осведочити изволи.

Своји своме! 510 42 104 Своји своме!

Најјефтиније и строго утврђене цене!

Србима трговцима, препоручујем своје изврсно снабдевено en gros стовариште!

ПЕРИНУМ

једино домаће средство против РЕВМАТИЗМА. Надмашује сваки досадањи „Франц-брантвајн“. Српски је производ а добија се у свима бољим шпецерајским радњама.

Добија се за сада у **Новом Саду**: код Милана Попића апотекара, Љуб. Стефановића и Сина, Веселина Коларског, Либмана и Поповића, Николе Ћурчића, Луке Ђ. Вучковића, Светозара Ракића, Ниће Малетића, Косте Маленчића; у **Руми**: код Данила Удицког, Н. Ђуришића, Виће Грујића, Гавре Дујаловића; у **Митровици**: код Нике Ненадовића, Велимира Радака, Радивоја Николајевића, Јована С. Мијића, Николе Томића, Владимира Мајсторовића, Ђорђа Величковића, Валентина Грола, Љубомира Дудварског, Душана Стајића, Марије Кошутића, Гавре Баковића; у **Винковцима**: код Ј. С. Игњаговића; у **Шиду**: код Браће Илића, Ђоке Марића, Душана Балина, Илије Јовичића, Стевана Гацића; у **Инђији**: код Марка Мићића; у **Карловцима**: код Марка Матића, Војина Вујичића; у **Старој Пазови**: код Проке Рапајића, Јосипа Ловадића, Аврама Шустрана; у **Земуну**: код М. Бочарског, Ј. Бурмаза као и у самој творници у **Београду**: Главно стовариште за целу Србију код Свет. Окановића, Дрогерија; у **Ст. Бечеју**: код Тоше Поповића; у **Панчеву**: код Васе Ст. Константиновића, Жарка Јефремовића, Стеве Георгијевића апотекара, С. Бошковића и Сина, Стевана Ристића, Јована Ст. Обрадовића; у **Темишвару**: код Шандора Ненадовића; у **Вршцу**: код Јосифа Гатајенца, Љуб. Стефановића и у **Чакову**: код Нике Јовановића. 189 14—

Тражите **Перинум** у свакој бољој српској трговини и апотеци!

Творница Перинума Браће Поповића у Земуну и Београду.

СЛАНО КУПАТИЛО
У СТАРОМ СЛАНКАМЕНУ

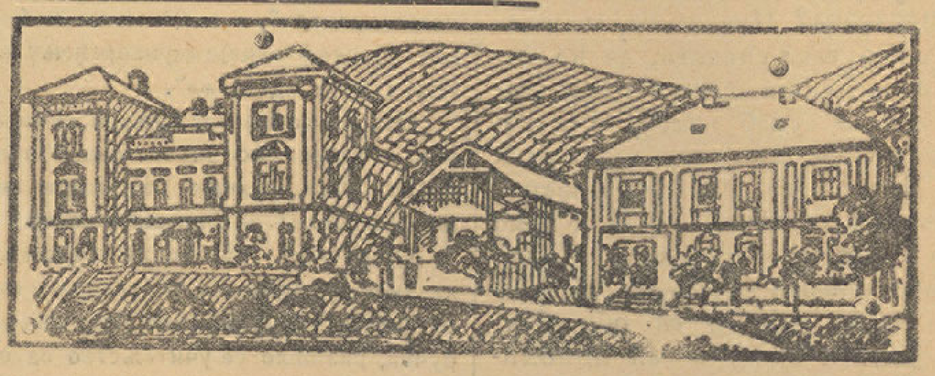

ОТВОРЕНО ОД 1. МАЈА ДО 1. ОКТОБРА

Сланача специјално лечи: ревматизам зглобова и мишића; ексудативно запаљење у трбушној дупљи, материце и јајницима; све врсте катаралних запаљења малокрвност, бледуњавост и шкрофулозу свију облика; жигове и севотине: извесне врсте кожних болести.

КУПАТИЛО има 60 елегантно намештених соба са ценом од 1 до 6 Круна.

Лепу пространу новосаграђену рестаурацију са добрим јелима и пићем, сталну музику која трипут дневно свира.

Ближа извешћа и проспекте бесплатно даје:

54 59-100 **ШТЕДИОНИЦА У СТ. ПАЗОВИ.**

Власник и издавалац: Деоничарско друштво Браник.

Електрична Штампарија д. д. Браника у Н. Саду